

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE ČIRČ NA ROKY 2014 - 2020

Pečať z roku 1860

ČIRČ /SL/

Nasledujúci Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) je vypracovaný v súlade s paragrafom 8 zákona č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja a s princípmi tvorby strategického dokumentu uvedené v Metodической príručke pre vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce z dielne Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, Sekcia regionálnej politiky, spracovaný vo februári 2015.

Ciele a priority nasledujúceho PHSR sú v súlade cieľmi a prioritami ustanovenými v Národnej stratégii regionálneho rozvoja Slovenskej republiky 2020/30, zohľadňuje ciele a priority ustanovené v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 a nadväzuje na ciele a realizované projekty vychádzajúce z Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Čirč na roky 2007 – 2013.

ÚVOD

*„Minulosť už nezmeníme a budúcnosť
je ešte len pred nami, preto sa musíme
v plnej miere venovať práve tejto
prítomnosti“.*

Miroslav Schlesinger

Základnou úlohou obce Čirč je zabezpečiť všestranný rozvoj územia obce a potrieb jeho obyvateľov. Podporným prostriedkom realizácie rozvojových aktivít a úloh obce je tento dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Čirč na roky 2014 – 2020“ (ďalej len „PHSR Čirč“), ktorý je možné definovať ako moderný dokument, založený nielen na existujúcich problémoch obce, ale hlavne na jej potenciáli a príležitostiach pre dané programovacie obdobie 2014 – 2020, vychádzajúce okrem iného aj zo strategického dokumentu uzavretého medzi vládou SR a predstaviteľmi EÚ pod názvom Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020.

Predložený dokument vymedzuje kľúčové problémy obce a prostredníctvom definovanej rozvojovej stratégie a navrhnutých aktivít načrtáva adekvátne intervencie smerujúce k ekonomicky udržateľnému rozvoju. Samotný dokument taktiež predstavuje efektívny nástroj nielen na získanie podpory, ale ponúka prehľad o tom, čo sa v obci pripravuje, ako a kde bude obec a jej obyvatelia smerovať.

Dokument je spracovaný na základe zákona Národnej rady SR č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnkov, ktorý možno definovať ako strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území, ktorého sa obec nachádza. Schválenie PHSR je podmienkou na predloženie žiadosti o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a zo zdrojov EÚ.

Riešenie úlohy vyplýva z potreby vypracovať pre obec Čirč dlhodobú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja. Cieľom bolo posúdiť dopad stagnácie či zníženia počtu obyvateľov, nepriaznivej vekovej štruktúry, vplyvu nových podnikateľských aktivít na kvalitu života, životného prostredia a ďalšie širšie ekonomické a sociálne súvislosti rozvoja mikroregiónu.

Obec Čirč je súčasťou Prešovského kraja, ktorý patrí medzi prioritné regióny na základe uznesenia vlády SR č. 923/1999 a na základe trvale nepriaznivých ekonomických výsledkov. Sú to predovšetkým :

- ✓ nízka úroveň hrubého domáceho produktu, ktorý v prepočte na jedného obyvateľa zaostáva za priemerom v SR,
- ✓ vysoká miera nezamestnanosti,
- ✓ výrazná disproporcia v regióne,
- ✓ výrazné zaostávanie technickej infraštruktúry.

Základné princípy tvorby dokumentu :

- ✓ je založený na kvalitných a overených dátach,
- ✓ je výsledkom komplexných analýz,
- ✓ je vytvorený partnerstvom hlavných aktérov územia,
- ✓ je v súlade s udržateľným využívaním hodnôt a zdrojov konkrétneho územia,
- ✓ je vyjadrením vízie v konkrétnych stratégiách a rozvojových projektoch.

Poslaním plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je navrhnuť systematickú a funkčnú trvalú stratégiu zameranú na realizáciu sociálneho a ekonomického rozvoja obce.

Plán rozvoja obce pozostáva z nasledujúcich častí:

1. sociálno-ekonomickej analýzy obce, zhodnotenie súčasného stavu obce a identifikácia možnosti rozvoja formou súhrnnej analýzy,
2. stratégia rozvoja jej priorít a opatrení potrebných na ich naplnenie,
3. swot – analýzy obce,
4. problémová analýza,
5. strategické ciele a prioritné oblasti
6. realizačná časť.

Súhrnnou analýzou i strategickou časťou sa prelínajú globálne i špecifické ciele, ktoré sú rozpracované do konkrétnych opatrení.

Prvá analytická časť dokumentu obsahuje popis obce s jej základnými geografickými údajmi a hlavnými socio-ekonomickými charakteristikami, ktoré charakterizujú sociálny a ekonomický rozvoj obce. Súčasťou je súhrnná analýza rozvojového potenciálu obce, ktorá v rámci globálnych a špecifických cieľov, ako aj silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození dáva súhrnný pohľad na reálnu situáciu obce a jej rozvojové možnosti.

Druhá hlavná časť dokumentu je orientovaná na formulovanie strategického rozvoja. Globálne ciele sú rozpracované do špecifických cieľov, ktoré majú stabilizačný prípadne rozvojový charakter. Stabilizačné ciele a súvisiace opatrenia sú zamerané na riešenie súčasného stavu v jednotlivých oblastiach tak, aby nedošlo k ďalšiemu prehlbovaniu jestvujúcich problémov. Opatrenia viažuce sa na rozvojové ciele sú zamerané na aktivizáciu potenciálu obce a na podporu jej dlhodobého rozvoja až do roku 2020.

Všeobecná charakteristika dokumentu

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Čirč (ďalej len „PHSR Čirč“) má charakter strategického, resp. strednodobého rozvojového dokumentu na obdobie rokov 2014 – 2020, čo je obdobie 7-ich rokov. Predložený a schválený dokument je nositeľom rozvojovej politiky obce, predstavuje jej vedenia a obyvateľov o smerovaní rozvoja obce. Spracovaním PHSR Čirč dáva obec najavo záujem o svoju budúcnosť, ako aj o budúcnosť svojich obyvateľov, pričom v podobe dokumentu získava obec nástroj na aktívne riadenie rozvoja založený na iniciovaní

potrebných a žiaducich zmien. Jasné stanovenie rozvojových priorít umožní obci realizovať dlhodobý rozvoj založený na cielenej stratégii a nie na náhlych, nekoordinovaných rozhodnutiach.

Predložený dokument má charakter otvorenej, flexibilnej koncepcie, schopnej reagovať na aktuálne zmeny východiskových podmienok, ktorý je dokumentom skutočne živým, a preto môže byť priebežne aktualizovaný. PHSR obce poskytuje komplexný pohľad na súčasný stav hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a stanovuje strategické ciele, rozvojové priority a strategické oblasti nadväzujúce na Národný strategický referenčný rámec Slovenskej republiky z obdobia rokov 2007– 2013 a odvolávajúci sa na aktuálny dokument Partnerskej dohody SR na roky 2014 – 2020 a PHSR Prešovského samosprávneho kraja na roky 2007 -2015.

Predložený dokument PHSR obce Čirč je základným dokumentom, ktorým sa samospráva obce pri výkone svojej činnosti stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov so zreteľom na vzájomné vertikálne a horizontálne väzby medzi jednotlivými komponentmi krajiny. Zároveň sa musí brať ohľad na zachovanie všetkých dôležitých noriem, ktoré vychádzajú z polohy obce vo svojom území.

Predložený dokument sa zameriava na komplexnú koncepciu rozvoja obce v hlavných oblastiach jej života pre najbližšie a strednodobé obdobie so zakladaním rozvojových prvkov a východísk pre dlhodobý a dlhodobo udržateľný rozvoj sídelného a územného útvaru.

Cieľom predloženého dokumentu je sformulovať takú predstavu o smerovaní obce, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade s prijatými koncepciami štátu, vyššieho územného celku, stratégiou rozvoja príslušného mikroregiónu, príp. rezortnými stratégiami, záujmami ochrany životného prostredia, kultúrneho dedičstva a pod. Je to program cielených opatrení navrhnutý pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce, ktorý na základe výsledkov ročného hodnotenia bude priebežne aktualizovaný a doplňovaný.

Dokument sa zameriava na komplexnú koncepciu rozvoja obce v hlavných oblastiach jej života pre najbližšie a strednodobé obdobie so zakladaním rozvojových prvkov a východísk pre dlhodobý a dlhodobo udržateľný rozvoj tohto sídelného a územného útvaru. Hlavnou intenciou programu je zvrátenie nepriaznivých tendencií a rozvoj tých ukazovateľov a oblastí, ktoré môžu z dlhodobého hľadiska vytvoriť podmienky pre dlhodobo udržateľný rozvoj celého územia a jeho atraktivitu.

Poslaním strategického a plánovacieho dokumentu je zabezpečiť kontinuitu rozvoja obce. Je preto výsledkom cieľavedomého, otvoreného a demokratického procesu, do ktorého sa aktívne zapojili všetci dôležití sociálni partneri na úrovni obce (verejná správa, podnikatelia, mimovládne organizácie, verejnosť, obyvatelia). Predložený dokument má predpoklady, aby si získal širokú miestnu podporu a stáva sa užitočným nástrojom nielen na koordináciu prioritných rozvojových zámerov (verejných aj súkromných), ale aj na získavanie prostriedkov potrebných na ich realizáciu.

Vychádza pritom z analýz obsiahnutých vo východiskovej časti programu a odhaľovaní a anticipácii základných tendencií a vývinových trendov v záujmovom území i širšom kontexte. Hlavnou intenciou programu je zvrátenie nepriaznivých tendencií a rozvoj tých ukazovateľov a

oblastí, ktoré môžu z dlhodobého hľadiska vytvoriť podmienky pre dlhodobo udržateľný rozvoj celého územia a jeho zatraktívnenie.

Praktické uplatňovanie plánovania a realizácie trvalo udržateľného rozvoja na miestnej úrovni nadobúda v rámci Slovenskej republiky na význame predovšetkým v súvislosti s reformou verejnej správy. Zvýšenie kompetencií obcí a miest, ktoré reforma priniesla, si vyžiadala zmenu myslenia a prístupov, posilnenie aktivity zdola, otvorenie priestoru a vytvorenie podmienok občanom, aby sa mohli aktivizovať pri riešení svojich problémov.

Najcennejšou devízou i výraznou strategickou komparatívnou výhodou územia je zachovalá, málo narušená prírodná krajina s vysokou ekologickou i krajinárskou hodnotou. Vďaka tomu, že obec bola dlho mimo hlavných prúdov civilizačného rozvoja, zachovali sa tu pôvodné zvyky, ktoré obec udržiava. Udržiavanie a zveľadenie týchto konkurenčných predností a výhod je nevyhnutnou podmienkou pre ďalší trvalo udržateľný rozvoj, zvýšenie kvality života jeho obyvateľov a príťažlivosti pre jeho návštevníkov.

Legislatívne väzby

Kompetencie pri obstarávaní, spracovaní, schvaľovaní a aktualizácii programu má obec a jej výkonné orgány. V zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky, získala obec na úseku regionálneho rozvoja právomoc vypracúvať program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) (čl.I., §2). Obecné zastupiteľstvo PHSR schvaľuje (resp. len jeho strategickú a implementačnú časť), rovnako ako aj prípadné zmeny a doplnky tohto dokumentu.

Rozhodujúcim nástrojom štátnej regionálnej politiky je zákon Národnej rady SR č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnkov, ktorý ustanovuje, že hlavnú úlohu pri strategickom plánovaní podpory regionálneho rozvoja zohrávajú orgány štátnej správy, obcí a samosprávnych krajov.

V zmysle uvedeného zákona má efektívnemu plánovaniu a čerpaniu prostriedkov pre miestny a regionálny rozvoj napomôcť PHSR obce, resp. samosprávneho kraja.

Obsah PHSR Čirč je legislatívne vymedzený zákonom č. 538/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších zmien a doplnkov, podľa zákona č. 351/2004 Z. z. ako strednodobý programový dokument, ktorý obsahuje najmä:

- ✓ analýzu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, hlavné smery jej vývoja, ustanovenie cieľov a prvoradých potrieb,
- ✓ úlohy a prvoradé potreby v rozvoji technickej infraštruktúry, sociálnej infraštruktúry, v starostlivosti o životné prostredie, vo vzdelávaní, v kultúre a v ďalších oblastiach,
- ✓ návrh finančného a administratívneho zabezpečenia.

Ďalšie právne predpisy SR a EÚ

Zákon č. 292/2014 o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov;

Zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov;

Zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente);

Zákon č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov;

Zmluva o Európskej únii a Zmluva o fungovaní Európskej únie;

Nariadenie Rady (EÚ, EURATOM) č. 1311/2013 z 2. decembra 2013, ktorým sa ustanovuje viacročný finančný rámec na roky 2014 – 2020;

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006;

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 zo 17. decembra 2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005.

Zoznam dokumentov a podkladových listín použitých pri príprave a spracovaní dokumentu

- ✓ Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obci/VÚC so zapracovaním aktualizácie v zmysle novely zákona o podpore regionálneho rozvoja schválenej vládou SR dňa 18. júna 2014,
- ✓ Národný strategický referenčný rámec na roky 2007 – 2013,
- ✓ Národný rozvojový plán,
- ✓ Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
- ✓ Stratégia rastu EÚ do roku 2020,
- ✓ Konceptia územného rozvoja Slovenska,
- ✓ Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020,
- ✓ Systém riadenie európskych štrukturálnych a investičných fondov na Programové obdobie 2014 – 2020,
- ✓ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2008 -2015,
- ✓ Územný plán Prešovského samosprávneho kraja,
- ✓ katalógový list sídla,
- ✓ bytový a demografický fond PO kraja,
- ✓ publikácia obce Čirč,
- ✓ webová stránka obce Čirč.

EKONOMICKÉ A SOCIÁLNE VÝCHODISKÁ

Socio-ekonomická analýza

Poloha, popis obce a základné geografické údaje

Obce Čirč sa nachádza na severe Slovenskej republiky v bezprostrednej blízkosti štátnej hranice s Poľskou republikou. Z administratívneho hľadiska je súčasťou Prešovského kraja, okresu Stará Ľubovňa. Obec Čirč leží v nadmorskej výške 510 m na severozápadnom úpätí Čergovského pohoria, pričom obec tvorí turistické východisko do tohto pohoria. V mieste, kde sa stretávajú okresy Stará Ľubovňa, Sabinov a Bardejov, sa nachádza najvyšší kopec vrchoviny - Minčol s nadmorskou výškou 1157m. Najlepší prístup na vrchol je pritom z obce Čirč. Vrchol Minčol je zapísaný ako národná prírodná pamiatka.

Katastrálne územie obce Čirč tvorí záujmové územie, ktoré nadväzuje na prevádzkové a ekologické väzby, ochranné pásma a väzby na technickú infraštruktúru a zamestnanosť. Katastrálne územie a aj zastavané územie obce Čirč je v priamom dotyku s katastrálnym územím Orlov, Ľubotín, Ruská voľa nad Popradom, Poľskom.

Okolie obce Čirč obklopujú trvalé trávnaté porasty, lesy sú charakteristické vysokým zastúpením bukových lesov, ďalej jedľovej bučiny a jedliny, čo vyplýva hlavne z nadmorskej výšky a extrémne členitého terénu. Klimatické pomery ovplyvňuje blízkosť Vysokých Tatier. Najväčšie lúčne porasty sa nachádzajú v nadmorskej výške nad 1000 m. Rozprestierajú sa od Minčola (1157) cez Malý Minčol (1141), Murianik (1009), až po vrcholy menších hrebeňov Čergova. Svahové a vrcholové lúky sa v minulosti využívali ako lúky na kosenie a pasienky. Také rozsiahle lúky, aké má Čergov, nemá ani jeden orografický celok východného Slovenska. Brusnicové a čučoriedkové hole na hrebeňoch v Čergovskom pohorí (Minčol, Malý Minčol, Krížny vrch) sú hlavne v letnom a jesennom období vyhľadávané miestnymi obyvateľmi. V priaznivých rokoch sa zase v lese s prevažujúcimi bučinami darí hubám (pravý raj pre hubárov). Pri potulkách v miestnych lesoch je možné stretnúť aj pôvodných obyvateľov lesa. V lesoch žije srnatá a pernatá zver zastúpená jeleňom, srncom, sviňou divou, kunou, liškou, kačicou divou, jastrabom, kavkou, sojkou a ďalšími druhmi zveri.

Veľkou časťou okresu Stará Ľubovňa od západu na východ preteká rieka Poprad, ktorá sa vo východnej časti, v priestore Čirč - Ruská Voľa nad Popradom, oblúkovo stáča na severozápad a až po Mníšek nad Popradom tvorí štátnu hranicu s Poľskom. Po obec Čirč v okrese Stará Ľubovňa preteká len územím Slovenska. Medzi Ruskou Voľou n. Popradom a Muszynou (dĺžka 5,1 km) a medzi Legnavou a Mníškom nad Popradom (dĺžka 26 km) tvorí hraničnú rieku s Poľskom. Celková dĺžka hranice tvorenej riekou Poprad je 31,1 kilometrov. Hranicu netvorí len v okolí poľského mesta Muszyna. Ako jediná rieka na Slovensku sa vlieva do Baltského mora (cez Dunajec a Vislu) a je tokom s najväčším spádom na Slovensku (1 567 výškových metrov).

V bývalom Československu rieka Poprad patrila medzi najčistejšie rieky a bola aj najviac zarybnená. To sa podarilo zachovať, v neďalekom umelo vytvorenom Andrejovskom jazere, ale aj na rieke a po celom toku rieky je dostatok vhodných miest na rybolov, kde si vyznávači tohto športu môžu prísť na svoje.

Každoročne sa uskutočňuje plavba družby na rieke Poprad s medzinárodnou účasťou.

Vymedzenie riešeného územia

Riešené územie obce je vymedzené katastrálnymi hranicami, územie má rozlohu 2019 ha. Podrobne riešené územie je vymedzené hranicami zastavaného územia obce rozšírenými o plochy navrhované na bývanie a technickú vybavenosť.

Riešené funkcie v sídle :

Obytná zóna – prevažne plochy pre individuálnu rodinnú zástavbu, kompozične situované do existujúcich záhrad a zastavaného územia.

Vybavenostná zóna - plochy pre základnú a vyššiu občianskú vybavenosť (kultúra, obchod a služby, stravovanie, ubytovanie vo väzbe na šport a rekreáciu).

Výrobná funkcia – plocha pre podnikateľské aktivity v rámci priemyselnej a poľnohospodárskej výrobnnej činnosti a výrobných služieb.

Rekreačná funkcia – plochy pre rekreačnú a športovú činnosť s vybavenostnou funkciou.

Riešené územia sú v sídle rozdelené do lokalít :

Lokalita A : Rekreačná lokalita – Častky,

- Lyžiarsky vlek – SKI servis;

Lokalita B : Športový areál – futbalové ihrisko :

- Dobudovanie ihrísk – tenisové kurty, basketbalové, nohejbalové, minifutbalové,
- Rekonštrukcia budovy;

Lokalita C : Hasičská stanica :

- Rekonštrukcia budovy;

Lokalita D : Amfiteáter :

- Rekonštrukcia, zastrešenie, letné kino, šatne,
- Sociálne zariadenie, osvetlenie;

Lokalita E : Miestny park – oproti obecnému úradu;

Lokalita F: Obecný úrad :

- rekonštrukcia budovy,
- vytvorenie zdravotného strediska;

Lokalita G: ZŠ a MŠ

- rekonštrukcia MŠ,
- rekonštrukcia ZŠ, prístavba špecializovaných tried,
- prepojenie jedálne a ZŠ,
- rekonštrukcia telocvične a športového areálu;

Lokalita H: ZŠ so špecializovanými triedami

- rekonštrukcia a prestavba na rozvoj malého a stredného podnikania;

Lokalita I: Pri cintoríne

- vybudovanie Domu smútku,
- príprava rezervných plôch pre cintorín.

Základná charakteristika obce k 31.12.2014

Ukazovateľ	Hodnota
Kód obce	526673
Názov okresu	Stará Ľubovňa
Názov kraja	Prešovský
Štatút obce	obec
PSČ	065 42
Telefónne smerové číslo	052
Prvá písomná zmienka o obci - meste - rok	1773
Nadmorská výška obce - mesta v m	506
Celková výmera územia obce [m ²]	20 187 234
Hustota obyvateľstva na km ²	61,96

Spádovosť obce (31.12.2014)

Ukazovateľ	Hodnota
Sídlo matričného úradu	Orlov
Sídlo pracoviska daňového úradu	Stará Ľubovňa
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Ľubotín
Sídlo Okresného súdu	Stará Ľubovňa
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Ľubotín
Sídlo pracoviska obvodného úradu	Stará Ľubovňa
Sídlo Územnej vojenskej správy	Prešov
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Stará Ľubovňa
Sídlo Obvodného úradu životného prostredia	Stará Ľubovňa

História obce a prvá písomná zmienka

Obec Čirč bola založená na základe zakúpeného práva na území panstva Plaveč. Prvýkrát sa spomína v roku 1248 ako kráľovský poľovnícky revír. Autorom prvej písomnej zmienky je maďarský historik Tóth ktorý uvádza vlastníkov - rodinu Detre. V roku 1330 sa obec spomína v súvislosti s miestnym farárom menom Henrich a zápis spomína aj chrám. O takmer jedno storočie (r. 1427) je Čirč stredne veľká nezdanená osada, ktorú neskôr postupne dosídlilo rusínske obyvateľstvo. V 14. - 16. storočí bola obec súčasťou hradného panstva Kamenica, vlastníkom majetkov bola rodina Szirmayovcov, no po dobytí a zbúraní hradu Kamenica cisárskymi vojskami v roku 1557 sa za posledných vlastníkom územia uvádza rodina Dessewffyovcov.

V roku 1751 prichádza na vizitáciu aj do Čirča Mukačevský biskup Michal Manuel Olšavský, ktorý takto na príkaz Rakúsko-Uhorskej cisárovnej Márie Terézie vykonáva vizitácie

všetkých svojich farností. Vo vizitačnom protokole spomína drevený kostol a presne opisuje jeho vnútrojšok, ďalej píše o matričnej knihe vedenej o pokrstených, dočítame sa aj o cintoríne, o dvoch zvonoch a uvádza meno farára Izaiaša Janoviča vysväteného od biskupa Georgija Bizancija.

V tomto protokole sa práve prvýkrát spomína v súvislosti s obcou Čirč rodina Janovičovcov, ktorá je šľachtického rodu, šľachtický titul im udelil Karol IV. r. 1722. S rodom Janovičovcov sa spája ešte tzv. „dedičné kňazstvo" - prechod kňazstva z generácie na generáciu. Takto v Čirči pôsobil tento rod nepretržite 166 rokov od roku 1640 do roku 1806. Posledným známym kňazom z tohto rodu je Ján Janovič ktorý pôsobil v Čirči v rokoch 1886-1900. Je pochovaný pri terajšom murovanom chráme spolu s Elenou Ivanovou Janovič, ktorá má na náhrobnom kríži napísané: „Elena Ivanova Janovič z rodu dvorjan Čerskich" (preklad: Helena Jánova Janovič z rodiny šľachticov Čirských). Rodina Janovičovcov bola viac ako 5 generácií spätá so životom Čirča a aj preto patria medzi významné osobnosti dejín Čirča.

Historické názvy obce :

- 1349 Cirk
- 1773 Cires
- 1786 Cshircsh
- 1808 Csires
- 1907 Csércs
- 1920 Čirč, maď. Csércs

Grécko – katolícka cirkev v obci

Farnosť Čirč sa v dokumentoch spomína už roku 1243, teda obec pochádza z dávnej minulosti. Presnejšie údaje o tejto farnosti máme až z vizitačného protokolu biskupa Michala Manuela Olšovského (Michal Manuel Olšovský (1743-1767) – biskup Mukačevskej eparchie, pochádzal z Olšavice na Spiši), ktorý v roku 1751 navštívil túto farnosť. K farnosti Čirč patria dve filiálky: Ruská Voľa nad Popradom a Obručné.

Gréckokatolícky chrám pochádza z roku 1843. Pravdepodobne však bol postavený skôr. Jestvuje nápis, že roku 1843 bol kostol opravený a zasvätený Ochrane Presvätej Bohorodičky.

Pôvodné záznamy o zjavení na Svätej hore v Čirči sú nám nedostupné. Opierame sa o protokoly spísané duchovným ThDr. Mironom Podhajeckým (1911-1995), ktorý tu pôsobil od roku 1972, a ktorý ich zapísal vypočutím starých ľudí. Tak, ako si ich pamätajú, alebo ako ich počuli od svojich rodičov.

Približne roku 1898 čirčianske dievčatá v chotári Pod Uliskami pásli kravy. Zrazu sa pri nich zjavil starec a spýtal sa ich, či by nechceli, aby v Čirči boli odpusty. Dievčatá povedali, že si to želajú. Vtedy starec do zeme vpichol palicu a povedal: z tohto miesta potečie liečebný prameň, ktorý bude uzdravovať. Povedzte ľuďom, aby na tomto mieste postavili kaplnku a aby tu boli odpusty. Keď starec palicu vytiahol, zo zeme vytryskla voda. Starec zmizol. Dievčatá po príchode domov všetko vyrozprávali. Vysmiali ich. Na to v obci bola veľká povodeň. Vtedy sa ľudia nad tým zamysleli a po nejakom čase postavili kaplnku na mieste zjavenia, kde sa každoročne svätí voda.

Obec Čirč je významným odpustovým miestom v Prešovskom biskupstve. Na čirčiansku Mariánsku horu každoročne prichádzajú stovky pútnikov domácich a zahraničných.

Pamiatky

Gréckokatolícky chrám Presvätej Bohorodičky Ochrankyne

Kamenný, postavený v tradičnom barokovo-klasicistickom slohu. Rok výstavby nie je známy. Na priečelí chrámu je uvedený iba rok opravy 1843. Je v poradí tretím chrámom v obci. Prvý sa spomína už v roku 1330 aj s farárom Henrichom, druhý drevený (karpatský štýl) okolo roku 1660 s kňazom Danielom Janovičom. Pre tento chrám v roku 1749 posvätil zvon Egerský latinský biskup František Barkóczy de Szala. V roku 1751 farnosť Čirč vizitoval Mukačevský gréckokatolícky biskup Michal Manuel Olšavský. V roku 1927 bol chrám celkovo vymaľovaný aj s nástennými obrazmi na strope a vysvätený gréckokatolíckym prešovským biskupom Pavlom Petrom Gojdičom (ktorý bol vyhlásený za mučeníka 4. 11. 2001 pápežom Jánom Pavlom II. v Ríme). Rekonštrukciou prešiel aj kamenný múr okolo chrámu, ktorý bol zbúraný a nanovo postavený v rokoch 2005 – 2006.

Najstaršia kaplnka, na Vilšavici, je zasvätená Narodeniu sv. Jána Krstiteľa. O jej vzniku niet zachovaných údajov. Ústne podanie tvrdí, že pochádza z roku 1770. Zdá sa, že je postavená na mieste, kde kedysi stáli pôvodné chrámy v Čirči.

Kaplnka Presvätej Trojice

Najmenej známa „domáca alebo súkromná“ kaplnka, stojí na hlavnej trase na svätú Mariánsku horu. Je vzdialená 0,7 km od cerkvi. Kaplnku postavili predkovia z dnešných rodín Šenitkovej a Havrilovej okolo roku 1875. Je najmenšou kaplnkou veľkosti 2 x 2 m, je pokrytá plechom, vo vnútri s maličkým „oltárom“. Vedľa nej rastú dve lipy, ktoré boli vysadené o pár desaťročí neskôr. K tejto kaplnke sa nekonajú žiadne púte, ani sa pri nich neslúžia verejné bohoslužby, keďže je to súkromná, rodinná kaplnka.

Kaplnka Zosnutia (Uspenija) Presvätej Bohorodičky ("Hlavná, odpustová")

Hlavná kaplnka, odpustová, je na Svätej hore. Postavená a posvätená bola roku 1899 na česť Zosnutia Presvätej Bohorodičky. Kaplnka bola postavená za čias pôsobenia duchovného Jána Janoviča (1886-1900).

Postavená je 2 km od chrámu. Dôvodom postavenia tejto kaplnky bolo množstvo pútnikov, ktorí prichádzali k prameňu. Pre nedostatok miesta pri samotnom prameni a neschodný terén, nemohli tu postaviť väčšiu kaplnku na slávenie bohoslužieb pre pútnikov, preto sa veriaci, spoločne s kňazom rozhodli, že začnú na výhodnejšom mieste s výstavbou novej kaplnky, a to na lúke 600 m nižšie od prameňa. Kaplnka mala dĺžku 10,5 m a šírku 7,5 m. Z archívnych dokumentov sa nezachoval žiadny, ktorý by uvádzal dátum realizácie stavby kaplnky a jej dokončenia. No pravdepodobne to bolo až v priebehu rokov 1898 - 1901. V roku 1925 bola dobudovaná ďalšia časť kaplnky (dnes je to jej stredná časť). Dnešnú podobu nadobudla kaplnka v roku 2000, keď bola dobudovaná predsieň (strieška), čím sa vytvoril bohoslužobný priestor na slávenie svätej Liturgie pre veriacich vonku.

Druhú, teraz hlavnú odpustovú kaplnku, postavili na inom, výhodnejšom mieste roku 1899. Toto odpustové miesto sa preslávilo rôznymi zázračnými uzdraveniami, ktoré protokolárne zapísal ThDr. MironPodhajecký. Napr. prezreli slepé deti, keď sa umyli vo vode zo Svätej hory. Hlavná púť je vždy po púti v Ľutine (prvú septembrovú nedeľu).

Rusínske národno – cirkevné múzeum

S myšlienkou založiť v Čirči múzeum prišiel kňaz – bazilián o. Pavol P. Haľko. Ten 13. 8. 2001 adresoval Jánovi Labašovi vtedajšiemu starostovi obce a poslancom list, v ktorom ich informuje o tejto myšlienke, založiť farské múzeum ThDr. MyronaPodhajeckého a takto „viacej zviditeľniť a skultúrniť našu obec“. Súčasne žiada o podporu tohto projektu finančne aj prácou. Počas rokov 2001 a 2002 sa uskutočnili prípravné rekonštrukčné práce v jednotlivých miestnostiach a bol uskutočnený počiatkový zber artefaktov pre budúce múzeum. Tie, aj keď v malom počte, boli uložené v archíve farského úradu. Ďalšie práce na realizácii múzea a jeho sprístupnení sa začali naplňať až po roku 2004 po zmene duchovných.

V roku 2005 boli dokončené stavebné a rekonštrukčné práce, čo nebol ten najväznejší problém. Tá ťažšia a dôležitejšia časť - „premeniť dobrú myšlienku“ do reálnej podoby si vyžadovala viac námahy a prípravy. Samotné múzeum má tri časti. V prvej, vstupnej časti sú podané krátke informácie z histórie obce. Druhá časť ponúka cirkevné dokumenty, knihy a artefakty, ktoré hovoria o bohatej minulosti tejto starobylej farnosti. Tretia časť je rozdelená do dvoch blokov. Ten prvý mapuje život a pôsobenie kňaza, významnej osobnosti v Čirči o. MyronaPodhajeckého, ako aj ďalších kňazov pôsobiach v Čirči s originálnymi spismi, ktoré dopĺňa prezentácia miestnej kultúry v jednotlivých exponátoch. Propagácia tohto projektu sa uskutočnila 30. 4. 2006 v Slovenskej televízií, kde v relácii pre národnostné vysielanie bol pripravený a zrealizovaný dokument o obci Čirč, na ktorom spolupracoval Mgr. Peter Krajňák ml. z Prešova. Slávnostné otvorenie rusínskeho národno – cirkevného múzea sa uskutočnilo 2. IX. 2006 o 17.00 v predvečer veľkej odpustovej slávnosti, ktorá sa každoročne koná v Čirči k sviatku Uspenija Presvätej Bohorodičky za účasti kňazov, predstaviteľov samosprávy, veriacich a mnohých hostí.

Kultúrne - historická charakteristika obce

Obytné prostredie je neoddeliteľnou súčasťou života ľudí. Prešlo vývojom od primitívnych foriem bývania po súčasné obytné celky. Každé obdobie bolo prínosom, no malo i negatívny dopad na formu a spôsob bývania a na zachovanie pôvodných štruktúr. Obytný priestor sa formoval vplyvom ekonomickej úrovne, prírodných podmienok a potrieb ľudí. Vplyvom civilizačných možností sa vytrácajú charakteristické prvky architektúry jednotlivých krajinných oblastí, mení sa dispozícia urbanistických celkov a sídiel, typické prvky architektúry, urbanistické usporiadanie stavieb a ich umiestnenie vo voľnej krajine má svoje zákonitosti. V zásade je podmienené charakterom a typom krajiny

Priestorová charakteristika obce

Riešené územie obce orograficky spadá do provincie Západné Karpaty, ktorá patrí do karpatskej podsústavy, subprovincie Vonkajšie Západné Karpaty v oblastiach Podhôľno-magurská a Východné Beskydy, v podoblastiach Spišsko-šarišské medzihorie, Čergov

a Ľubovnianska vrchovina. Spišsko-šarišské medzihorie voči okolitým pohoriam predstavuje povrchovú zníženinu.

Prevažná časť sídiel je obklopená pahorkatinami a ležia v kotlinách. Sídla sú obklopené priľahlými pasienkami a lesmi. Prirodzenými spoločenstvami sú vysokobyľové dvojkosné lúky a v menšej miere pasienky. Najviac zelenej hmoty produkujú ovsíkové lúky (*Arrhenatheretum elatioris*) v teplejších polohách. V najvyšších polohách po jedľovo-bukových lesoch a umelých smrekových lesoch (800 m) sa ostrovkovito objavujú lúčne spoločenstvá zväzu *Polygono- Trisetion*, ktoré môžu degradovať na zväz *Cynosurion*.

Najbližšie okolie obcí tvoria poľnohospodársky obrábané pozemky ležiace za kompaktnou zástavbou rodinných domov a hospodárskych stavieb. Prechod medzi záhradami a hranicou lesa tvoria pasienky a lúky. Morfológia terénu a klimatické podmienky ovplyvňujú spôsob života v dedinách. Tomu odpovedá i charakter a spôsob kompaktnej zástavby. Krajina tvoria ucelené sídla ležiace pozdĺž potoka a cesty bez samôt a izolovaných stavieb.

Charakter urbanistickej štruktúry obcí

Zástavba má reťazový charakter a časť obcí a časť obce Čirč má koncové zástavby potočného rastlého charakteru. Nosnú os obce tvorí rieka Poprad, potôčiky a prístupové komunikácie, ktoré sa spájajú do jednej cesty a jedného potoka - Poprad. Tu tvorí zástavba ulicovo - potočný typ. Centrum obce sa nachádza v jadre sídiel, ktoré sa javia ako pôvodné, značná časť architektúry je novšia.

Samotná architektúra domov a bezprostredného okolia je čiastočne narušená. Vplyv doby a možnosť realizácie stavebných úprav z iných dostupných materiálov / plech, eternit, brizolit ... / sa odzrkadlil na architektúre objektov a má celkový dopad na kontinuálny obraz dediny. V obciach je však množstvo pôvodných stavieb / hoci v dezolátnom stave/, analýzou ktorých sa dajú pomerne jednoznačne určiť charakteristické prvky pôvodnej architektúry a architektonických detailov.

Súčasnosť

Z údajov z roku 2014 je v obci 1238 obyvateľov, číslo je dynamické – vyvíjajúce sa v čase, no je možné konštatovať, že v súčasnosti obec nevymiera. Vďaka dostatočnému počtu mladých ľudí má obec dobrú perspektívu do budúcnosti. Po tragických letných záplavách, ktoré si vyžiadali dva ľudské obete je zdá sa rok 2009 pokojný, aj keď záplavy opäť značne zmenili okolie miestneho potoka a jeho náprava do stavu pred záplavami je v nedohľadne. Do budúcnosti je čo v obci zmeniť, no všetko je obmedzené finančnými prostriedkami. V obci zatiaľ chýba miestna komunikácia, prepojovacie chodníky, lávka – prvky občianskej a technickej vybavenosti, ktoré sú aj vďaka záplavám a následným záchranným prácam na odstránení v zlom stave. Obec trápia aj mnohé iné bežné problémy, no poloha pri poľských hraniciach a prechod Čirč - Leluchow dáva šancu na rozvoj cestovného ruchu a obchodu, v ktorom je budúcnosť obce.

Sčítacie roky Počet obyvateľov

1890	979
1900	821

1910	821
1930	745
1961	786
1970	932
1985	987
2001	1118
2004	1143
2014	1238

Spolupracujúce organizácie

V obci pôsobia spolupracujúce organizácie ako neziskové inštitúcie, založené na základe partnerstva verejného a súkromného sektora, nezávislé regionálne združenia právnických osôb a neformálne skupiny miestnych aktívnych a mienkotvorných občanov, ale najmä :

Základná škola s materskou školou Čirč
Grécko-katolícka cirkev
TJ Družstevník Čirč
FS Čirčanka
Urbariát – pozemkové spoločenstvo Čirč

Folklórne slávnosti

Každoročne, už viac ako 30 rokov, sa v obci koná regionálna prehliadky výsledkov práce folklórnych kolektívov smerujúcich k ožiovaniu miestnych ľudových tradícií, kde gestorom podujatia je PSK – EOS, Obec Čirč, Rusínska obroda , SZPB a Agroa.s. Čirč. Folklórne slávnosti sa konajú pri príležitosti výročia SNP Podujatie sa uskutočnilo s finančným príspevkom Ministerstva kultúry SR.

Demografia

V rámci Prešovského kraja sa územie obce radí k oblastiam, kde má počet obyvateľov dlhodobý, postupne rastúci charakter.

V obci pretrvávajúce rozvoj bytového fondu, dočasne stagnuje rozvoj malého a stredného podnikania, aktivity v oblasti cestovného ruchu nie sú doposiaľ prínosom rozvoja. Pri prognóze ďalšieho vývoja obyvateľstva vzhľadom na polohový faktor obce v urbanizačnej zóne Stará Ľubovňa, ma výhodné podmienky na výstavbu rodinných domov v obci sa predpokladá dlhodobý rast počtu obyvateľstva.

Rozhodujúcim faktorom ekonomickej prosperity územia s ohľadom na prírodné atraktivity bude rozvoj malého stredného podnikania, rozvoj služieb, cestovného ruchu a vidieckej turistiky . Tieto aktivity sú podmienené vybudovaním, resp. dobudovaním technickej infraštruktúry a masívnej podpore vidieckej rekreácie a turizmu.

Ukazovateľ	Hodnota
Počet obyvateľov k 31.12. 2014 spolu	1238
muži	623
ženy	615
Predproduktívny vek (0-14) spolu	278
Produktívny vek (15-54) ženy	351
Produktívny vek (15-59) muži	397
Poproduktívny vek (55+Ž, 60+M) spolu	748
Počet sobášov	12
Počet rozvodov	0
Počet živonarodených spolu	27
muži	12
ženy	15
Počet zomretých spolu	10
muži	8
ženy	2
Celkový prírastok (úbytok) obyv. spolu	17
muži	11
ženy	6

Vybrané výsledky zo sčítania v roku 1991, 2001, 2011

Ukazovateľ	SLDB 1991	SODB 2001	SODB 2011
Obyvateľstvo spolu - počet	986	1 118	1240
muži - počet	512	563	624
ženy - počet	474	555	616
Bývajúce obyv. podľa národností:			
Slovenská %	82,05	63,77	46,85
Maďarská %	0,10	0,00	0,00
Rómska %	0,00	0,00	3,46
Rusínska %	10,14	33,36	44,11
Ukrajinská %	3,96	2,33	0,32
Česká %	0,81	0,27	0,16
Moravská %	0,00	0,00	0,00
Sliezska %	0,00	0,00	0,00
Nemecká %	0,00	0,00	0,00
Poľská %	0,10	0,00	0,00
Ruská %	0,00	0,00	0,08
Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania:			
Rímskokatolícke %	6,29	6,80	6,60

Evanjelické %	0,00	0,09	0,24
Gréckokatolícke %	84,99	90,61	87,42
Pravoslávne %	1,62	1,61	0,89
Čs. Husitské %	0,00	0,00	0,00
Bez vyznania %	0,00	0,00	0,00
Ostatné %	0,00	0,00	0,00
Nezistené %	7,10	0,27	0,27
Osoby ekonomicky aktívne spolu	-	506	483
muži	-	265	-
ženy	-	241	-
Pracujúci spolu	-	345	379
muži	-	207	-
ženy	-	138	-
Nezamestnaní spolu	-	114	81
muži	-	58	-
ženy	-	56	-
Domy spolu	240	252	252
Trvale obývané domy spolu	218	221	221

Z vývoja počtu evidovaných nezamestnaných vyplýva, že obci bolo k 31.12.2014 55 evidovaných nezamestnaných. Nezamestnanosť je spôsobená poklesom dopytu pracovných síl v dôsledku nepriaznivej ekonomickej situácie hospodárskej základne a znižovania počtu voľných pracovných miest.

Štruktúra obydľí

Koncepcia obce vychádza zo snahy dosiahnuť identické a funkčné bohaté prostredie s možnosťou rozšírenia postupnej realizácie výstavby rodinných domov a postupnej realizácie zariadení, občianskej vybavenosti a rekreácie.

Transformácia národného hospodárstva na trhovú ekonomiku sa prejavila aj vo financovaní rozvoja bývania a výstavbe rodinných domov v obci.

Stav bytov k roku 2001

Počet bytových jednotiek spolu.....266

Z toho: rodinných domov227

 Bytových domov0

Vzhľadom na predpoklad vylepšenia finančnej situácie obyvateľov v SR a väčšej podpory štátu pri zabezpečovaní podpory bývania a príspevkom mladým rodinám a novonarodeným deťom je predpoklad nárastu počtu obyvateľov obce, čo obec zaväzuje výhľadovo pripraviť dostatočný počet stavebných pozemkov na výstavbu RD, nebrzdiť rozvoju obce a tým uspokojiť všetky žiadosti. Uvažovaný je celkový nárast počtu obyvateľov do roku 2020t.j. 1310 obyvateľov.

Úbytok bytového fondu nie je plánovaný, nakoľko v obci je veľký dopyt aj po starších rodinných domoch, stavebných pozemkoch v súčasnom zastavanom území obce. Dnešné osídlenie nestačí kryť potreby bývania a už vôbec nie bývania s požiadavkami dnešného európskeho človeka. Je nutná kompletná vybavenosť technickou infraštruktúrou a vybavenosťou vôbec.

Ďalej sa koncepcia bývania a zástavby vzhľadom na súčasnú uvoľnenú a riedku zástavbu obce zamerala na vytvorenie kompaktnejšej zástavby s rešpektovaním prírodných daností. Výškové usporiadanie zástavby sa obmedzuje:

- u obytných domov do dvoch nadzemných podlaží so sedlovou strechou,
- u objektov výroby a občianskej vybavenosti do 12 m výšky hrebeňa.

Výškovú gradáciu spôsobuje reliéf terénu.

Maximálna zastavanosť pozemku objektami sa určuje na 30 %.

Projektové riešenie jednotlivých prevádzkových areálov treba posudzovať individuálne tak, aby nevznikli nežiaduce dominanty a neboli porušené navrhované prvky ekologickej stability. Pri novej výstavbe v RD v prelukách sa architektúra v navrhovaných objektoch prispôsobí susednej zástavbe, vo väzbe na pôvodnú architektúru daného regiónu. V navrhovaných obytných okrskoch sa odporúča zástavba so sedlovou strechou. Nová výstavba formou izolovaných rodinných domov. Nové trendy v architektúre odporúčajú uplatňovať typy rodinných domov vhodné do podhorského prostredia.

Pozdĺž regulovaného potoka navrhuje výsadbu krovinatej i vzrástie zelene na estetické a kompozičné podpora funkčného usporiadania obce. Návrh územnej koncepcie rešpektuje kultúrne i prírodné hodnoty v obci a zosúladzuje ich funkciu s celkovým riešením.

V obci je vybudovaný gréckokatolícky kostol, Obecný úrad, Kultúrne stredisko, farský úrad, športový areál, cintorín, hasičská stanica, pošta, základná škola s materskou školou. Základným kompozičným zámerom je posilnenie centrality obce v priestore obecného úradu a nákupného strediska s parkovou úpravou okolitého priestoru.

Vývoj počtu a štruktúra podnikateľských subjektov

Na území obce sú podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri z hľadiska zoskupenia právnych foriem najväčšie zastúpenie majú živnostníci v oblasti služieb:

- ✓ potraviny,
- ✓ pohostinstvo,
- ✓ reštaurácia a bar,
- ✓ stavebníctvo,
- ✓ remeselné činnosti,
- ✓ obchod a služby,
- ✓ kamiónová doprava,
- ✓ kaderníctvo,
- ✓ penzión – motorest.

Pracovné príležitosti v obci sú prevažne v miestnych zariadeniach obchodu a služieb ako aj v malých živnostenských prevádzkach, PD. Trend zvýšenie stavu pracovných príležitostí

rozvojom živnostenského a stredného podnikania na úseku malovýroby a služieb sa v riešení zohľadňuje rezervovaním dostatočných rozvojových plôch.

Ekonomické predpoklady rozvoja obce:

- rozvoj lesného hospodárstva,
- v malom a strednom podnikaní súvisiace s cestovným ruchom,
- v cestovnom ruchu, agroturistike a vidieckej turistike,

Aby mohol cestovný ruch vyvíjať ekonomickú činnosť, je nevyhnutné v nadväznosti na jeho potreby budovať činnosti :

- a) stavebná výroba, poľnohospodárstvo, služby,
- b) doprava, telekomunikácie, výroba a predaj spomienkových predmetov, komunálne služby, služby poisťovníctva a peňažného ústavu, bezpečnostnú službu,
- c) technická infraštruktúra, voda, plyn , kanalizácia, elektrofikácia, komunikácie,
- d) sociálna infraštruktúra, bytový fond, predškolské a školské zariadenia, zdravotnícke, kultúrne osvetové, športovo - rekreačné zariadenia.

Rozvoj ekonomického predpokladu v obci ovplyvňuje:

- a) tvorba nových pracovných príležitostí, zastavuje pokles domáceho obyvateľstva , ktoré v dôsledku nedostatku pracovných miest odchádza do iného regiónu , zamestnáva obyvateľstvo v obci,
- b) zárobková situáciu obyvateľstva, stimuluje jeho dopyt, vytvára príležitosti pre podnikateľské aktivity, aktivuje rozvoj poľnohospodárskej výroby, lesníckej výroby, remesiel, obchodu a tak zlepšuje hospodárske a sociálne pomery miestneho obyvateľstva,
- c) stimuluje rozvoj technickej infraštruktúry, budovanie vodovodov , kanalizácií, plynofikácie, cestnej siete , telekomunikácie a sociálnej infraštruktúry, /modernizácia a výstavba bytového fondu, kultúrne - osvetových, zdravotníckych zariadení / a zlepšuje starostlivosť o životné prostredie a občiansku vybavenosť,
- d) je zdrojom príjmov obce
- e) má pozitívny priamy a sprostredkovaný vplyv na tvorbu a rast hrubého národného produktu a rozvoja zahraničného cestovného ruchu.

Analýza poľnohospodárstva rozvoj vidieka:

Katastrálna výmera obce v ha 2019

Orná pôda 273 ha

Záhrady 155 ha

Trvalé trávne porasty 686 ha

Poľnohospodárska pôda 905 ha

Bývalé poľnohospodárske družstvo spravuje výrobnú – obchodnú spoločnosť Agro Čirč s.r.o, a na ostatných častiach pôdy hospodária samostatne hospodáriaci roľníci. V prevažnej väčšine sa pestujú zemiaky ale aj obilniny. V živočíšnej výrobe je chov hovädzieho dobytky a oviec.

Na základe analýzy vývoja a súčasného stavu poľnohospodárstva možno konštatovať, že

dopady transformácie hospodárstva boli na poľnohospodárstvo silnejšie ako na iné odvetvia národného hospodárstva. V živočíšnej výrobe pretrvávajú nedostatky vo výžive, kŕmnej technike a ošetrovaní zvierat. U väčšiny chovov hospodárskych zvierat bol pokles stavov, v súčasnosti však dochádza k stabilizácii a zvyšovaniu. Počet objektov na ustajnenie hospodárskych zvierat má trvalo klesajúcu tendenciu najmä u hovädzieho dobytku.

Tendencie vývoja technickej základne poľnohospodárstva sú výrazne poznamenané zastarávaním celkového stavu technického parku, dôsledku veľmi pomalého tempa jeho obnovy. Väčšina strojov a zariadení je morálne a fyzický opotrebovaných. Z hľadiska zvýšenia rentability výroby, ale aj ochrany ŽP je potrebná primeraná obnova techniky.

Klimatické pomery riešeného územia

Obec Čirč patrí do mierne teplej oblasti, mierne vlhkej so studenou zimou. Priemerná teplota vzduchu je najnižšia v januári - 5°C, najvyššia je v júli + 26°C.

Ročná priemerná teplota vzduchu dosahuje + 8°C

Priemerný počet letných dní v roku je cca 40

Priemerný počet ľadových dní v roku /max.teplota - 0,1 °C/je 50

Ročný priemerný úhrn zrážok je 700 mm

Priemerný počet dní so snežením je v tejto oblasti 50

Priemerné maximum snehovej pokrývky dosahuje 30 cm

Priemerné trvanie slnečného svitu je 2200 hod.v roku

Lesné hospodárstvo

Lesy plnia dôležitú úlohu pri ochrane a zachovávaní základnej ekologickej rovnováhy, hlavne pokiaľ ide o pôdu, vodné zdroje, klímu, faunu a flóru. Sú významnou súčasťou vidieckeho priestoru a podstatnou mierou ovplyvňujú jeho rozvoj. Hospodárenie v lesoch prispieva k rozvoju pracovných príležitostí na vidieku. Prispôsobovanie lesníckeho sektoru k novým podmienkam vyžaduje podporu vhodných investícií pre jeho zabezpečenie, konkurencie schopnosti v globálnych podmienkach. Podpora poskytne rozvojové príležitosti tým subjektom, ktoré nie sú schopné kryť náklady spojené so zabezpečovaním verejnoprospešných funkcií, alebo v dôsledku neočakávaných strát spôsobených kalamitami a inými prírodnými živlami. Podpora združovania vlastníkov malých výmer lesných pozemkov umožní efektívnej a ekologickejši spôsob obhospodarovania.

Zo stránky fytocenologickej prevládajú bučiny, jedľové bučiny aj jedliny. Les vystupuje až k vrcholovým lúkam a bez lesným častiam na hrebeňoch a vrcholoch kopcov.

V obci je pozemkové spoločenstvo bývalých urbarialistov Čirč - Lestov.

Odporúčané návrhy

Zvýšiť konkurencie schopnosť lesného hospodárstva a udržateľnosť prostredia lesov a zlepšiť spracovanie a odbyt lesných produktov.

- zvýšiť množstvo zalesnených oblastí,

- zvýšiť produktivitu lesov,
- maximalizovať ekologickú a rekreačnú úroveň lesov,

Rozvoj vidieka

Obec Čirč možno charakterizovať ako s kumuláciou následovných funkcií - obytná, prírodnoprávna, poľnohospodárska. V obci prevláda vidiecke osídlenie. Vidiecke prostredie patrí medzi územie, ktoré si vyžaduje osobitnú ochranu a starostlivosť, pretože doterajší vývoj životných podmienok viedol k degradácii tejto časti sídelnej štruktúry. Obec a obyvateľstvo, ktoré žije na tomto území predstavuje podstatný potenciál duchovného a hmotného bohatstva spoločnosti, ktorý má zmysel práve v tomto prostredí. Obec je prevážne monoštruktúrne orientovaná. Tradičné remeslá sú na ústupe, služby sú dostatočne rozvinuté. Rozvoju obce je potrebné venovať pozornosť vzhľadom k jej polohe a osídleniu. Obec má veľmi dobré, nie plne využité možnosti pre rozvoj. Jej veľkou šancou je rozvoj cestovného ruchu, vidieckej turistiky, agroturistiky, malého a stredného podnikania založenej na miestnych špecifikách, kultúrnom a prírodnom dedičstve. Ich realizáciou sa podmieni možnosť využitia miestnej pracovnej sily. Zvýšenú starostlivosť je potrebné venovať ochrane životného prostredia, pre zachovanie prírodných krás obce, kultúrnych pamiatok a prítťažnosť pre turistov. Pozornosť je potrebné venovať zabráneniu vzniku čiernych skládok, vytváraním organizovaných skládok, ako aj rozvoju, agroturistiky z hľadiska krajinotvornej funkcie obce /hipoturistika, hospodársky dvor - s ukážkou chovu/.

Odporúčané návrhy

Vzhľad obce je jedným z najvýznamnejších faktorov, ktorý ovplyvňuje dojem turistu a zanecháva príjemný alebo negatívny zážitok. Skrášľovať a udržiavať čistotu verejných priestranstiev. Využiť históriu a kultúrne pamiatky obce na výraznejšie zviditeľnenie územia vo väzbe na Vysoké Tatry, Kežmarok, Poprad, Stará Ľubovňa, Ľubovnianske kúpele, Ružbachy, Bardejovské kúpele.

Náboženská a modlitbová (duchovná) turistika, hipoturistika, jazda na koni, jazda na saniach, jazdecké trasy, trasy na fiakroch a v koči, skijoring, turistické chodníky, horolezectvo, cyklotrasy, náučné chodníky.

Prioritami vidieckeho rozvoja, ktoré zabezpečujú dosiahnutie základných cieľov sú:

- rozvoj ekonomických aktivít vhodných pre vidiek,
- ochrana životného prostredia a kultúrneho fondu,
- zvýšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva.

Strategické ciele:

- udržať populáciu na vidieku a zlepšiť demografický vývoj,
- zvýšiť úroveň ekonomických a sociálnych príjmov,
- vytvárať nové pracovné príležitosti,
- rozvíjať kultúru, architektúru, estetiku, historické tradície a duchovný život,
- všetky činnosti /ekonomické, sociálne, kultúrne, spoločenské, musia mať charakter trvalého rozvoja a musia chrániť a tvoriť ŽP,
- ochrániť pôdohospodárstvo a udržanie vidieckeho osídlenia,

- vybudovať technickú infraštruktúru tak, aby sa dosiahlo skvalitnenie podmienok bývania a práce na vidieku.

Analýza stavu životného prostredia

Zásobovanie vodou

V obci je vybudovaný obecný vodovod s akumulčnými nádobami 2x150 m³ na 50% /hlavné rozvody/. Na systém zásobovania pitnou vodou je napojená väčšina nehnuteľností v obci, vrátane občianskej vybavenosti a iných odberateľov z vlastných studní a z 9 skupinových vodovodov.

Návrh riešenia:

Pre návrhové obdobie obec uvažuje so súčasným spôsobom zásobovania pitnou vodou. Po dobudovaní vodovodnej siete napojiť bytový fond, občiansku vybavenosť a iných odberateľov na túto sieť. Zároveň uvažovať s vybudovaním ďalšej akumulčnej nádoby pre zvýšenie rezervy zásob vody a pokrytie potreby nových pripojených užívateľov.

Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd

Obec má vybudovanú kanalizačnú sieť, kde je napojená prevažná časť obytných a bytových domov, verejných budov. Odpadové vody sú likvidované prostredníctvom novovybudovanej samostatnej čistiarene odpadových vôd.

Návrh na riešenie:

Navrhujeme v obci kompletne dobudovať splaškovú kanalizačnú sieť pre časť Pre čistenie odpadových vôd je funkčná čistiareň odpadových vôd pracujúca na princípe mechanicko - biologického čistenia odpadových vôd s dlhodobou nízko zaťažovanou akvizáciou, nitrifikáciou, denitrifikáciou, aeróbnou stabilizáciou kalu a akumuláciou kalu v kalojeme. Prečistené odpadové vody sú vypúšťané do recipientu, ktorým je potok Soliska.

Odpadové hospodárstvo

Obec zabezpečuje vývoz tuhého komunálneho odpadu 2 x do mesiaca. Odpadové hospodárstvo riešiť podľa týchto zásad:

- asanovať existujúce nelegálne skládky,
- výrobné organizácie, ktoré produkujú špecifický odpad musia mať vlastný program likvidácie výrobného odpadu,
- tuhý komunálny odpad riešiť separovaným zberom,
- nespracovateľný odpad deponovať na riadenú skládku.

Vybavenosť obce dopravnými a technickými vybaveniami:

Cestná infraštruktúra

Obec Čirč je dopravne prístupná prostredníctvom cesty I/68 - Stará Ľubovňa - Prešov, na ktorú sa napája cesta III/5442, na túto komunikáciu sa napájajú obecné komunikácie.

Osobná hromadná doprava je v obci zastúpená autobusovou dopravou SADA ŽSR.

Veľký význam pre obec malo vybudovanie železničnej trate v roku 1961. Prevádzka trate bola

začatá 26.11.1966, dodnes má strategický charakter ako hraničný priechod s Poľskom.

Návrhy dopravnej koncepcie:

- obsluhu obce osobnou hromadnou dopravou SAD, ŽSR navrhujeme ponechať v dnešnej trase so zástavkami a vo zvýšenej intenzite premávky,
- navrhujeme plánovať výstavbu parkovísk pre občianske vybavenia podľa jednotlivých lokalít,
- navrhujeme riešiť zahustením spojov prostredníctvom komerčnej ponuky služieb miestneho dopravcu alebo alternatívne zakúpením malého hromadného prostriedku pre potreby obce, základnej školy a miestnych obyvateľov.

Energetika

Skutočný stav:

Čirč je zásobovaný elektrickou energiou z VN vedenia napájaného z ES 110/22kV.

Miestna sekundárna sieť:

Rozvody sú v každej ulici v dobrom technickom stave. Vedenie je AlFe 70,50 40 na betónových stĺpoch, ktoré nesú aj verejné osvetlenie výbojkovými svietidlami.

V súčasnosti je stav vyhovujúci, ale pri vybudovaní nových RD, zón oddychu a cestovného ruchu, rozvoj malého a stredného podnikania, posilniť tieto lokality a odberné miesta podľa potreby.

Verejné osvetlenie riešiť v súlade s NN rozvodom - samostatnými osvetľovacími telesami s káblovým rozvodom v zemi, v súlade so štandardami na ekonomiku a prevádzku výroby a prevádzkovanie svetelných bodov v obci.

Zásobovanie plynom

Riešené územie je zásobované zemným plynom z VTL plynovodu

Návrh : pre navrhovanú výstavbu RD , občianskeho vybavenia, rekreačné strediska možno očakávať nárast potreby zemného plynu.

Tieto potreby budú zabezpečené rozšírením STL z rozvodu napojením na jestvujúci STL rozvod.

Telekomunikačná a informačná infraštruktúra

Pre obec je príslušný miestny telekomunikačný obvod. Stará Ľubovňa. MTO ja vybavený digitálnou automatickou telefónnou ústredňou - DATU, ktorá je umiestnená v účelovom objekte typu RSU. Miestna telefónna sieť — MTS pokrýva celé územie obce. Je prevedená kombinovane t.j. z časti úložným káblom, ale prevažne káblami zavesenými na drevených stĺpoch.

V obci sú k dispozícii všetky dostupné mobilné telekomunikačné siete na trhu, alternatívne je možné využívať služby poskytovateľov prihraničných mobilných sietí.

SWOT ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU OBCE ČIRČ

Z analýzy sociálno – ekonomickej situácie, sektorovej časti, životného prostredia a oblastnej klímy, vyplynuli nasledujúce rozhodujúce **silné stránky** :

- výhodná geografická poloha obce v rámci okresu Stará Ľubovňa, na hranici okresov Stará Ľubovňa a Bardejov, v priamom dotyku s prihraničným regiónom Poľskej republiky,

- vysoký podiel obyvateľstva vo vidieckom regióne (dostatok pracovných síl pre rozvoj poľnohospodárstva, ovocinárstva, poľovníctva),
- kvalitná a konkurencieschopná produkcia poľnohospodárskej prvovýroby,
- produkčný potenciál pre ekologické poľnohospodárstvo a ovocinárstvo,
- vhodný lesný pôdny fond pre rozvoj poľnohospodárskej, lesníckej a ekologicky priaznivej výroby, veľmi dobré podmienky pre aktivity v oblasti rozvoja poľovníctva a rybárstva,
- vysoká lesnatosť katastrálneho územia, značný potenciál obce pre produkciu dreva, biomasy a ostatnej drevnatej hmoty, vysoká zásoba uhlíka v drevnej biomase,
- podporované prírodné znevýhodnené územie poskytujúce príležitosti pre rozvoj živočíšnej výroby,
- vysoký potenciál pre využívanie obnoviteľných zdrojov energie,
- vysoká kvalita podzemnej vody,
- nízka intenzita hospodárenia šetrná k životnému prostrediu,
- bohaté prírodné a kultúrne dedičstvo a diverzita vidieckej krajiny (vysoký rekreačný a turistický potenciál),
- dobré prírodné a geografické podmienky pre rozvoj prihraničného cestovného ruchu, agroturistiky a vidieckej turistiky,
- vysoký potenciál „alternatívnej dopravy“ pešej a cyklistickej,
- priaznivá demografická štruktúra obyvateľstva, zabezpečujúca a zastupujúca všetky predproduktívne, produktívne i poproduktívne zložky miestneho obyvateľstva s ohľadom na prirodzený potenciál zachovania a rastu súčasnej štruktúry obyvateľstva,
- disponibilné voľné plochy pre rozvoj drobného vidieckeho priemyslu a kapacity pre zavedenie nových prvkov občianskej a technickej vybavenosti, rozširovania zóny oddychu a športu,
- dobrá dopravná dostupnosť, priame železničné spojenie s dopravným železničným uzlom jednokolejná železničná trať na Slovensku, ktorá spája Poprad a Plaveč cez Kežmarok s napojením na trať Prešov - Plaveč s napojením na Poľsko
- potenciál pre ďalší rozvoj malého a stredného podnikania, podporu vlastných domácich, regionálnych, nadregionálnych i cezhraničných podnikateľov,
- veľmi dobré komunikačné a obchodno - ekonomické vzťahy s podnikateľmi a obyvateľmi aj prihraničných území – usporiadaných celkov,
- bohatá história a silný ľudský potenciál v organizovaní kultúrno – spoločenských, športových aktivít, udržiavanie ľudových zvykov a tradícií,
- pozitívny prístup obyvateľov obce, predstaviteľov miestnej samosprávy a miestnej štátnej správy, aktívnych občanov mimovládnych organizácií k prebiehajúcim i plánovaným, rozvojovým aktivitám obce,
- stabilné hospodárenie obce,
- čiastočne priaznivo vybudovaná technická infraštruktúra (vodovod, kanalizácia, plyn, elektrina, železničná a cestná infraštruktúra) vo vidieckej oblasti,
- oficiálna a aktuálna web-stránka obce,

Určujúcimi **slabými stránkami** v definovaných oblastiach obce sú :

- zaostávajúca technická infraštruktúra, najmä dobudovanie kanalizačnej siete s cieľom napojenia obyvateľov okrajových častí na kanalizačnú sieť za účelom zlepšenia kvality života a životného prostredia,
- zvýšenie ochrany životného prostredia pri zónach drobného priemyselného priemyslu,
- nevyhovujúca kvalita cestnej siete, miestneho, regionálneho i štátneho významu za účelom vyrovnávania prihraničných disparít v oblasti cestnej dopravnej infraštruktúry,
- nedostatok disponibilných voľných finančných zdrojov pre podporu a rozvoj drobnej (remeselníckej) i obchodno – priemyselnej a stavebnej výroby ,
- zaostávanie v rozvoji prihraničného cestovného ruchu, poľnohospodárskej výroby a vidieckej agroturistiky,
- dlhodobo klesajúci stav produkcie poľnohospodárskych zvierat v poľnohospodárstve, nízka pridaná hodnota v živočíšnej výrobe,
- nedostatočné zavádzanie inovatívnych zariadení a postupov, výskumu a vývoja a marketingu v spracovaní poľnohospodárskej produkcie,
- nedostatočné sprístupnenie lesov, chýbajúce lesné cesty pri obhospodarovaní lesov a zabezpečenia protipožiarnej ochrany,
- nedostatočná modernizácia mechanizmov a technológií v poľnohospodárstve a lesníctve,
- nevyhovujúce obhospodarovanie pôdy, zarastanie TTP náletmi drevín a trvalých burín a rozširovanie invázných druhov rastlín,
- zlý zdravotný stav lesov, nedostatočná obnova lesa, deficit udržateľnej pestovateľskej činnosti a systematickej obnovy lesa,
- nízka úroveň investícií do ochrany pred povodňami v lesoch, nedostatok vodozádržných zariadení,
- absencia cyklistického spojenia a turistických chodníkov,
- nedostatočná ubytovacia kapacita určená pre vidiecky turizmus a agroturizmus,
- nedostatočná koordinácia, marketing a propagácia prípadných služieb v oblasti rozvoja a poskytovanie služieb v cestovnom ruchu,
- nízka diverzita ponúkaných služieb,
- nízka investičná aktivita u mikro a malých podnikov a minimálna účasť na trhu,
- nedostatočné vyvinutá ponuka služieb a komunikačných kanálov v oblasti internetového prepojenia,
- nedostatok vlastných disponibilných finančných prostriedkov na zakúpenie a údržbu technickej infraštruktúry,
- značné rezervy v úsporách energií a energetickej efektívnosti budov vo verejnom sektore, absencia bezbariérových prvkov verejných budov a technickej obecnej infraštruktúry,
- nevyhovujúci stav verejného osvetlenia, potreba dobudovania a rekonštrukcie,
- nevyhovujúci stav miestneho obecného rozhlasu, potreba dobudovania a rekonštrukcie,
- zlý technický stav chodníkov, chýbajúce chodníky a prvkov drobnej technickej a komunikačnej infraštruktúry,
- nedostatočné marketingové aktivity a komunikácia,
- chýbajúce priestory pre stretávanie a aktivizáciu miestnych folklórnych a hudobných celkov.

V rámci identifikovaných **príležitostí** obce identifikovaných oblastí programu možno definovať :

- realizácie projektov spolupráce, využívanie finančných prostriedkov nového programového obdobia 2014 – 2020,
- vyššia diverzifikácia aktivít poľnohospodárskych a lesníckych subjektov,
- rastový potenciál vybraných druhov poľnohospodárstva, lesníctva, ovocinárstva, poľovníctva, lepšie využívanie poľnohospodárskeho pôdneho fondu a produkčného potenciálu pôdy,
- rozvoj a modernizácia lesnej infraštruktúry, zlepšením prístupnosti lesných pozemkov – úspora priamych nákladov na ťažbu a približovanie dreva,
- zvýšenie podielu obecnej – regionálnej produkcie s vyššou pridanou hodnotou a s vyššou formou spracovania polotovarov, ako aj prostredníctvom vyššej kvality výrobkov, inovatívnych výrobkov, regionálnych a miestnych špecialít, produktov ekologického poľnohospodárstva,
- posilňovanie prihraničnej spolupráce a rozvoj cezhraničnej spolupráce,
- rozvoj nadnárodnej spolupráce, spolupráca medzi miestnymi akčnými skupinami, zvýšený transfer poznatkov a dobre praxe prostredníctvom takejto spolupráce,
- zapojenie obce do miestnej akčnej skupiny,
- využitie prírodných zdrojov a kultúrneho dedičstva pre udržateľný rozvoj vidieka,
- zvýšený prílev turistov na vidiek a rastúci dopyt po sprievodných službách týkajúcich sa agroturistiky a rekreácie,
- mobilizácia a zvyšovanie zapojenia vidieckeho obyvateľstva vrátane podnikateľov do tvorby verejno – súkromných partnerstiev a miestnych rozvojových stratégií, stimulácia rozvoja ľudského kapitálu na vidieku,
- podpora vzdelanosti a kvalifikácie vidieckeho obyvateľstva,
- zlepšenie plánovania, koordinácie a kvality celoživotného vzdelávania, ktoré bude pružne reagovať na potreby zamestnávateľov v poľnohospodárstve a na vidieku, širšie využitie vzdelávacích centier na regionálnej úrovni, širšie využívanie moderných informačných a komunikačných technológií v rámci vzdelávacích aktivít, zlepšenie materiálne – technického vybavenia miestnych záujmových centier,
- vytváranie príležitosti pre mladých a nezamestnaných s cieľom ich udržania v obci,
- využívanie nástrojov aktívnej politiky na trhu práce,
- väčšia propagácia obce,
- účinnejšia podpora a ochrana biodiverzity, lepšia ochrana vodných zdrojov pred znečisťovaním z poľnohospodárstva, zvýšenie zadržiavania vody v krajine a ochrana pre lokálnymi záplavami, lepšia vzájomná koordinácia a komunikácia,
- účinnejšia ochrana pôd pred degradáciou,
- zdokonaľovanie systémov prevencie a zníženie negatívnych dopadov prírodných katastrof,
- nárast produkcie biomasy a ostatných obnoviteľných zdrojov energie.

V rámci **ohrození** oblasti programu pri naplňaní tohto dokumentu je možné definovať :

- nepriaznivý vplyv ekonomickej stagnácie na zamestnanosť na vidieku, osobitne u mladých ľudí a nízko kvalifikovaných pracovníkov, strata pracovných miest z dôvodu reštrukturalizácie a nízkej produktivity poľnohospodárstva a lesníctva,

- nedostatočný záujem poľnohospodárskych a lesníckych subjektov o zachovanie hospodárenia, zmena klímy, nepriaznivé – devastačné lokálne prírodné podmienky, katastrofy,
- útlm ekonomiky na vidieku, pokles reálnych príjmov obyvateľstva, sociálna izolovanosť malých vidieckych sídiel,
- zaostávanie v dostupnosti širokopásmového pripojenia vo vidieckych oblastiach a negatívny vplyv na rozširovanie nových informácií a služieb,
- zmena legislatívnych podmienok,
- konsolidácia verejných financií, obmedzené finančné prostriedky regionálnych územných štruktúr,
- pomalé a administratívne náročné čerpanie finančných prostriedkov v období 2014 – 2020,
- zníženie záujmu o život v obci zo strany obyvateľov – apatia,
- nezáujem a nespolupráca občanov so samosprávou,
- nevyužitie identifikovaných príležitostí a neefektívna implementácia vybraných opatrení,
- rastúce ceny vstupných surovín, pôdy, energií,
- ďalšie sprísnenie podmienok legislatívy EÚ.

V dôsledku závažných slabých stránok a nedostatočného akceleračného vplyvu silných stránok na sociálno – ekonomický rozvoj, obec nie je schopná vlastnými disponibilnými zdrojmi riešiť výrazné problémy pre realizáciu hlavného cieľa a rozvojovej stratégie je potrebná pomoc z úrovne regionálnej, štátnej i medzinárodnej pomoci prostredníctvom okrem iného aj pomoci zo európskych štrukturálnych fondov a investičných fondov Európskej únie.

V súlade so závermi z analýzy sociálno – ekonomickej situácie je dlhodobým cieľom rozvoja trvalo udržateľný a harmonicky vyvážený rozvoj územia s využitím hospodárskeho, demografického a prírodného potenciálu obce. Hlavným cieľom je udržať a naštartovať stagnujúcu úroveň hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce za účelom dosiahnutia vyrovnanej úrovne ostatných vyspelých obcí, spádových území a prihraničných územných celkov.

Plnením hlavného cieľa sa dosiahne rozvoj ekonomického potenciálu a ľudských zdrojov, ktorú sú podmienkou pre zastavenie a postupné znižovanie vysokej miery nezamestnanosti v obci, rekvalifikácia nezamestnaných a zapojenie do existujúcich a plánovaných aktivít obce, dovzdelávanie v aktuálnych pracovných príležitostiach, odstránenie územných a regionálnych disparít.

Realizáciou opatrení, ktoré sú rozpracované v strategickej časti predloženého dokumentu, ako aj súvisiacich kľúčových aktivít sa zabezpečí najmä :

- A) v oblasti ekonomického rastu :
- zvýšenie ekonomickej výkonnosti obec,
 - stabilizácia a rozvoja malého a stredného obchodu – priemyselného, poľnohospodárskeho podnikania a rozvoj vidieckeho turizmu,
 - zvýšenie produktívneho potenciálu.

B) v oblasti zamestnanosti :

- zvýšenie zamestnanosti vytváraním efektívnych a životaschopných pracovných miest v súlade s ponukou trhu, požiadavkami obce a trhu práce, čím sa dosiahne zníženie nezamestnanosti v obci.

C) v oblasti zlepšenie vybavenosti obce a životného prostredia :

- dobudovanie chýbajúcej infraštruktúry na úroveň porovnateľnú s regiónmi dosahujúcimi priemer EÚ, dostavba a rekonštrukcia technickej infraštruktúry,
- stabilizácia a rozvoj sociálnej infraštruktúry a spolupráce s tretím sektorom v súlade so stratégiou rozvoja sociálnej oblasti v SR,
- rozvoj podnikateľského prostredia a súvisiacej infraštruktúry,
- rozvoj cestovného ruchu a súvisiacej infraštruktúry,

D) v oblasti rastu životnej úrovne :

- zlepšenie oblasti a aktív obyvateľov v poproduktívnom veku,
- všestranné zlepšenie kvality a úrovne života obyvateľov obce všetkých kategórií,
- stabilizácia a rozvoj kvality a úrovne ľudských zdrojov.

Predložený dokument bol spracovaný na základe poznatkov regionálnych odborníkov a miestnych odborných aj laických autorít, ktorí najlepšie zadefinovali historické aj aktuálne problémy obyvateľov, potreby a požiadavky obyvateľov a návštevníkov. Spôsob spolupráce a zberu vstupných podkladov a informácií umožnil všetkým zainteresovaným obyvateľom a skupinám veľmi dobrú a vhodnú mieru spoluúčasti na zhodnotení končiacej stratégie a hlavne pomenovaní nových aktuálnych aj budúcich aktivít a činnosti života občanov, návštevníkov na spracovaní programovej stratégie sociálno – ekonomického rozvoja obce.

PHSR Čirč má ambíciu zosumarizovať, pomenovať, plánovať a rozvíjať odborné ľudské a technické kapacity v záujme efektívneho absorbovania obecných, regionálnych, národných a medzinárodných prostriedkov poskytovaných v rámci rôznych programov, ale najmä európskych štrukturálnych a investičných fondov Európskej únie na Programové obdobie rokov 2014 – 2020. Na predložený plán rozvoja obce budú nadväzovať konkrétne výstupy a výsledky projektov z Programovacieho obdobia rokov 2007 - 2013, ktorých realizáciou sa dosiahne vyššie naplnenie vytýčených cieľov. Výber projektov bude zabezpečovať manažment územnej samosprávy na čele so starostom obce a obecným zastupiteľstvom.

VÍZIA

„Obce Čirč – vstupná brána do okresu Stará Ľubovňa, bezpečné sídlo schopné zabezpečiť pokojné bývanie v čistom a zdravom vidieckom prostredí s kvalitnou technickou, sociálnou a infraštruktúrou, poskytujúce požadovaný materiálny komfort, primeranú zdravotnú starostlivosť

a dostatok príležitosti pre rozvoj podnikania a spoločenských aktivít spádovej, typickej rusínskej obce.“

Problémová analýza

Stratégia rozvoja obce Čirč vychádza z analýzy potenciálu mesta a regiónu, z vyhodnotenia jej silných a slabých stránok, z posúdenia príležitosti a rizík budúceho vývoja, ako aj zo zohľadnenia všeobecne platných princípov usporiadania spoločnosti a zo skúsenosti vyspelých demokratických krajín s trhovou ekonomikou a efektívnou verejnou správou. Na základe potrieb a požiadaviek k občanov a predstaviteľov obce boli definované nasledujúce problémové oblasti:

- technická obnova vodovodnej a kanalizačnej siete,
- rekonštrukcia kultúrneho domu
- rekonštrukcia hasičskej a zbrojnice
- rekonštrukcia základnej školy,
- technická obnova verejného osvetlenia,
- vybudovanie obecného fitness – centra,
- výstavba hokejového ihriska,
- chýbajúci futbalový štadión so zázemím,
- nevyhovujúci stav miestnych komunikácií,
- chýbajúca technické zázemie a zariadenia určené pre starostlivosť a ochranu majetku obce,
- nedostatočný počet detských ihrísk,
- vybudovanie systému domácich kompostérov,
- existencia čiernych skládok,
- potreba priestorov pre stretávanie sa dôchodcov a mládeže,
- nedostatok pracovných príležitostí v regióne,
- nedostatočná infraštruktúra pre potreby IBV výstavby,
- chýbajúce značenie turistických trás, turistické prístrešky, chýbajúce náučné chodníky,
- nedostatočná propagácia obce (definovanie vlastnej identity obce),
- chýbajúca ponuka produktov a atrakcií,
- obnova tradície a výkonu hasičského zboru
- nerozvinutá drobná priemyselná výroba,
- nedostatočná ponuka služieb v oblasti vidieckej turistiky, agroturistiky a ekologického poľnohospodárstva.

Cestou k napĺňaniu základného cieľa je v jednotlivých oblastiach čo najdôslednejšie uplatňovať nasledovné princípy :

1. OSOBNÁ SLOBODA A OSOBNÁ ZODPOVEDNOSŤ

Pôsobenie samosprávy obce smeruje k napĺňaniu potrieb a záujmov obyvateľov obce. Úlohou verejnej správy však nie je nahrádzať osobnú zodpovednosť jednotlivcov, ale vytvárať čo najlepšie prostredie pre uplatnenie slobodných aktivít a iniciatív jednotlivých ľudí a podnikateľských subjektov.

2. SÚKROMNÉ VLASTNÍCTVO

Rešpektovanie a ochrana súkromného vlastníctva sú nielen vecou uplatňovania vlastníckeho práva ako jedného zo základných ľudských práv, ale aj spôsobom ako dosiahnuť, aby sa individuálne úsilia realizovali čo najúčinnšie a prinášali čo najväčší prospech čo najväčšiemu počtu ľudí. Vychádzajúc z poznania o prednosti a vyššej efektívnosti súkromného vlastníctva v porovnaní s verejným vlastníctvom by mala obec redukovat' svoj majetok na minimálnu mieru, ktorá je potrebná pre napĺňanie jej základných funkcií. Zároveň by mala obec vytvárať priestor pre zabezpečovanie potrieb občanov službami súkromných poskytovateľov.

3. NEOBMEDZOVANÁ KONKURENCIA

Konkurencia je hnacou silou vývoja a zlepšovania života ľudí. Obec by prostredníctvom svojej samosprávy mala rešpektovať túto skúsenosť vyspelých krajín a snažiť sa minimalizovať všetky regulačné zásahy do podnikania, ktoré obmedzujú individuálnu iniciatívu a konkurenčné pôsobenie podnikateľských subjektov v trhovom hospodárstve.

4. DOBROVOLEŇA SOLIDARITA

Prirodzenou formou zabezpečovania potrieb tých ľudí, ktorí sa nedokážu o seba postarať sami, je uplatňovanie dobrovoľných foriem solidarity, súkromných iniciatív a aktivít „zdola“, najmä pôsobenie miestnych formálnych aj neformálnych, charitatívnych a cirkevných organizácií. Obec ma mal mať záujem vytvárať čo najlepšie podmienky pre ich činnosť, podporovať ich a dopĺňať ich v oblastiach, v ktorých dobrovoľné formy solidarity nedokážu ľuďom v núdzi zabezpečiť základné životné potreby.

5. SUBSIDIARITA

Problémy sa majú riešiť tam, kde existujú, teda čo najbližšie k ľuďom. Verejná správa má mať zodpovednosť za riešenie iba tých problémov, ktoré nemôžu riešiť jednotlivci prostredníctvom svojich aktivít na trhu, či občianskej spoločnosti. V rámci verejnej správy majú byť na vyššiu úroveň prenášané iba tie kompetencie, ktoré nie je možné efektívne uplatňovať na nižšej úrovni. Obec by mala preto podporovať ďalšiu decentralizáciu rozhodovania v rámci verejnej správy (vrátane decentralizácie príslušných zdrojov v rámci fiškálnej decentralizácie).

6. EFEKTÍVNOSŤ A KVALITA

Verejná správa je financovaná z prostriedkov, ktoré sú prostredníctvom daní (či už podielových alebo miestnych) odobraté občanom. Jej pôsobenie musí byť preto čo najefektívnejšie a zároveň čo najkvalitnejšie. Mesto by malo realizovať kroky, ktoré povedú k zvyšovaniu hospodárnosti ním vynakladaných prostriedkov a kvality ním realizovaných činností v záujme spokojnosti obyvateľov mesta.

7. TRANSPARENTNOSŤ ROZHODOVANIA

Transparentnosť a verejná kontrola sú neodmysliteľnou súčasťou modernej verejnej správy. Obec by sa mala usilovať o otvorenú samosprávu, v ktorej sa všetky dôležité rozhodnutia uskutočňujú na základe vopred stanovených a verejne známych pravidiel a ktorej činnosť je prehľadná a podlieha reálnej občianskej kontrole.

STRATEGICKÉ CIELE A PRIORITNÉ OBLASTI

Pre naplnenie dlhodobej vízie obce zameranej na jej všestranný rozvoj, zvyšovanie jej výkonnostného potenciálu a udržateľného financovania je stanovený strategický cieľ:

„Zvýšiť kvalitu života miestnych obyvateľov zabezpečením sociálnej a ekonomickej prosperity a ochrany kvality životného prostredia“.

Prioritná oblasť č. 1 Zodpovedná obec	Prioritná oblasť č. 2 Progresívna a atraktívna obec	Prioritná oblasť č. 3 Moderná a vidiecka obec
<u>Špecifický cieľ č. 1.1</u> Zabezpečiť všestranný rozvoj vzdelanostnej úrovne detí predškolského veku a žiakov v rámci povinnej školskej dochádzky v zariadeniach s vyhovujúcimi priestormi, zariadením a kvalifikovanou pracovnou silou.	<u>Špecifický cieľ č. 2.1</u> Zabezpečiť výstavbu komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce.	<u>Špecifický cieľ č. 3.1</u> Vytvárať podmienky pre zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.
<u>Špecifický cieľ č. 1.2</u> Zlepšiť kvalitu a dostupnosť poskytovania sociálnych služieb obyvateľom obce, ktorí sa nachádzajú v nepriaznivej sociálnej situácii.	<u>Špecifický cieľ č. 2.2</u> Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít, s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov obce.	<u>Špecifický cieľ č. 3.2</u> Vytvárať podmienky pre zavádzanie energeticky efektívnych riešení.
<u>Špecifický cieľ č. 1.3</u> Zabezpečiť ochranu životného prostredia na území obce v záujme práva budúcich generácií na čisté a zdravé životné prostredie.	<u>Špecifický cieľ č. 2.3</u> Vytvárať podmienky na rozvoj cestovného ruchu v obci a vytvárať partnerstvá s organizáciami, ktoré pôsobia v oblasti cestovného ruchu.	<u>Špecifický cieľ č. 3.3</u> Prostredníctvom budovania partnerstva a ľudských zdrojov zvýšiť kvalitu poskytovaných služieb.

C. Programová časť

Programová časť PHSR Čirč obsahuje podrobnejšie rozpracovanie strategického cieľa naúroveň opatrení a aktivít, ktoré sú tvorené vecne príbuznými skupinami projektov.

Prioritná os č. 1 Zodpovedná obec

Špecifický cieľ č. 1.1 Zabezpečiť všestranný rozvoj vzdelanostnej úrovne detí predškolského veku a žiakov v rámci povinnej školskej dochádzky v zariadeniach s vyhovujúcimi priestormi, zariadením a kvalifikovanou pracovnou silou.

Opatrenia 1.1.1 Podpora predškolskej výchovy v obci

Aktivity:

- Zlepšovať technické vybavenie materskej školy,
- Podporovať predškolské vzdelávanie a zvyšovať hrubú zaškolenosť detí v materskej škole,
- Rekonštrukcia školského dvora.

Opatrenie 1.1.2 Rozvoj základného školstva v obci

Aktivity:

- Zlepšovať technické vybavenie základnej školy,
- Modernizácia vzdelávacieho procesu,
- Zabezpečiť rekonštrukciu budovy základnej školy s využitím priestorov aj pre materskú školu.

Opatrenie 1.1.3 Podpora mimoškolskej činnosti

Aktivity:

- Zlepšiť technické a priestorové podmienky pre mimoškolskú aktivitu detí ZŠ,
- Vybudovanie obecného fitness – centra,
- Vybudovanie hokejového ihriska s technickým zázemím.

Špecifický cieľ č. 1.2 Zlepšiť kvalitu a dostupnosť poskytovania sociálnych služieb obyvateľom obce, ktorí sa nachádzajú v nepriaznivej sociálnej situácii.

Opatrenia 1.2.1 Podpora ambulantných a terénnych sociálnych služieb

Aktivity:

- Zabezpečiť technické a priestorové podmienky pre činnosť denného centra (klub dôchodcov),
- Podpora terénnej sociálnej práce v rómskej komunite,
- Podpora terénnych služieb – opatrovateľská služba,
- Vybudovanie fit parku pre seniorov.

Opatrenie 1.2.2 Podpora pobytových sociálnych služieb

Aktivity:

- Rekonštrukcia a modernizácia vhodných stavebných objektov tak, aby sa vytvorili priestorové podmienky pre poskytovanie a zabezpečenie komunitnej starostlivosti v súlade s princípmi deinštitucionalizácie.

Špecifický cieľ č.1. 3Zabezpečiť ochranu životného prostredia na území obce v záujme práva budúcich generácií na čisté a zdravé životné prostredie.

Opatrenie 1.3.1. Podpora investícií na prispôsobovanie sa zmene klímy so zameraním na ochranu pre povodňami

Aktivity:

- Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami prepojené s vodným tokom revitalizácia a úprava korýt vodných tokov,
- Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami realizované mimo vodných tokov v extraviláne obcí.

Opatrenie 1.3.2. Podpora environmentálneho odpadového hospodárstva v obci

Aktivity:

- Podpora nástrojov informačného charakteru so zameraním na predchádzanie vzniku odpadov, na podporu triedeného zberu odpadov a zhodnocovania odpadov,
- Revitalizácia čiernych skládok,
- Podpora opatrení k eliminácii vzniku nelegálnych skládok odpadu.

Prioritná os č. 2 Progresívna a atraktívna obec

Špecifický cieľ č. 2.1 Zabezpečiť výstavbu komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce.

Opatrenie 2.1.1 Doprava a komunikácie v obci

Aktivity:

- Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci,
- Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry,
- Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách,
- Rekonštrukcia mostov a lávok,
- Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu,
- Výstavba bezbariérových vstupov ku všetkým verejným budovám,
- Rekonštrukcia autobusových zastávok.

Opatrenie 2.1.2 Vzhľad obce a vytváranie podmienok na trávenie voľného času

Aktivity:

- Úprava verejných priestranstiev,
- Tvorba parkov, komunitných záhrad,
- Rekonštrukcia otvoreného amfiteátra,
- Výstavba futbalového štadióna so zázemím,
- Výstavba hokejového ihriska so zázemím,
- Výstavba detských ihrísk,
- Investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu (kamerový systém),

- Tvorba oddychových zón s lavičkami.

Opatrenie 2.1.3 Podpora dostupného bývania

Aktivity:

- Rozšírenie existujúceho bytového fondu obce prostredníctvom ŠFRB,
- Podpora individuálnej bytovej výstavby.

Špecifický cieľ č. 2.2 Vytvárať podmienky na rozvoj cestovného ruchu v obci a vytvárať partnerstvá s organizáciami, ktoré pôsobia v oblasti cestovného ruchu.

Opatrenie 2.2.1. Podpora vytvárania nových produktov a atrakcií cestovného ruchu

Aktivity:

- Obnova kultúrnych pamiatok v obci,
- Výstavba náučného prírodného chodníka,
- Výstavba cyklotrás, vrátane budovania singletrackov, obnovacykloturistického značenia,
- Budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany nabicykle a pod.),
- Výstavba vyhliadkovej veže v katastri obce,
- Podpora kultúrnych podujatí v obci.

Opatrenie 2.2.2. Podpora služieb v oblasti cestovného ruchu

Aktivity:

- Budovanie informačných bodov a smerových tabúl,
- Podpora propagácie územia obce rôznymi formami,
- Rozvoj a vytváranie priestorov pre inovatívnu kultúrnu produkciu a rozvoj služieb sozreteľom na miestne a regionálne kultúrne a prírodné dedičstvo a tradície.

Špecifický cieľ č. 2.3 Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít, s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov obce.

Opatrenie 2.3.1 Podpora obecného podnikania

Aktivity:

- Vytvorenie sociálneho podniku vhodného na zamestnávanie znevýhodnených skupín, dlhodobo nezamestnaných, osôb s nízkou kvalifikáciou,
- Podpora rekonštrukcie a výstavba priestorov pre sociálny podnik,
- Investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania rekonštrukcienevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť,
- Využívanie aktívnych nástrojov trhu práce.

Opatrenie 2.3. 2 Rozvoj podnikateľských aktivít

Aktivity:

- Výstavba miestnych trhových priestorov za účelom podpory lokálnych producentov,

- Podporovať obnovu výrobných činností v oblasti tradičných remesiel na území obce.

Prioritná os č. 3 Moderná a vidiecka obec

Špecifický cieľ č. 3.1 Vytvárať podmienky pre zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.

Opatrenie 3. 1.1 Elektronické služby obce.

Aktivity:

- Zapojenie sa do národných projektov v oblasti informatizácie spoločnosti,
- Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy,
- Budovanie a zlepšovanie informačného systému prostredníctvom web stránky a smsaplikácie,
- Tvorba obecnej mobilnej aplikácie,
- Budovanie freewifi zóny v obci.

Špecifický cieľ č. 3.2 Vytvárať podmienky pre zavádzanie energeticky efektívnych riešení.

Opatrenia 3.2.1. Zvýšenie energetickej efektívnosti v obci.

Aktivity:

- Modernizácia osvetlenia za účelom zníženia spotreby energie,
- Zlepšovanie tepelno-technických vlastností stavebných konštrukcií bytových domov,
- Modernizácia vykurovacích systémov vrátane rozvodov a vyregulovania, inštalácietermoregulačných ventilov, inštalácia systémov merania a riadenia / merače spotreby tepla za účelom zníženia spotreby energie.

Špecifický cieľ č. 3.3 Prostredníctvom budovania partnerstva a ľudských zdrojov zvýšiť kvalitu poskytovaných služieb.

Opatrenie 3.3.1 Budovanie partnerstva.

Aktivity:

- Tvorba miestnych verejno-súkromných partnerstiev,
- Tvorba projektových partnerstiev s obcami iných členských štátov EU.

Opatrenie 3.3.2 Rozvoj ľudských zdrojov

Aktivity:

- Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov a obyvateľov obce,
- Vzdelávacie a informačné akcie, výmenné návštevy obcí, spolupráca – zameranie nazavádzanie inovácií, zlepšovanie výkonnosti obce, prenos vedomostí v oblasti, vidieckeho cestovného ruchu, investície podporujúce využívanie IKT.

D. REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce.

Jednotlivé aktivity, ktoré sú definované v PHSR obce budú uskutočňované na základe rozhodnutí obecného zastupiteľstva a podľa finančných možností, a to z vlastných zdrojov a zo zdrojov domácich a zahraničných grantových schém, prípadne zo sponzorských príspevkov.

E. FINANČNÁ ČASŤ

Finančná časť obsahuje alokáciu finančných prostriedkov na zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít zadaných v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Čirč :

ZÁVER

PHSR obce Čirč na roky 2014 –2020 je strategický strednodobý dokument určujúci víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti, strategický cieľ a jednotlivé špecifické ciele. PHSR obce je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy vychádzajúcim z poznania reálneho stavu a konkrétnych potrieb občanov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s aktivitami na jej zabezpečenie.

PHSR obce rieši rozvoj obce v súlade s jej špecifikami a požiadavkami modernej spoločnosti. Môže významne prispieť k zvýšeniu prosperity územia. Dokument vyjadruje spoločnú víziu budúceho rozvoja obce založenú na výsledkoch strategického plánovania. Navrhované aktivity vychádzajú z miestnych podmienok a potrieb a smerujú k zlepšeniu kvality života v obci .

Schválenie PHSR v súlade s legislatívou je posledným krokom jeho prípravy, ale prvým krokom jeho realizácie v nasledujúcom období. Samospráva ako garant od začiatku zapojila širokú verejnosť na príprave a tvorbe dokument, vytvorila si tak dostatočné zázemie (finančnú a inštitucionálnu kapacitu), potom PHSR nezostane na papieri, ale sa stane podkladom pre každé dôležité rozhodnutie.